ਓਮਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਹਨੀ

ਬਨਾਮ

ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਦਿ

(2023 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1331-1332)

02 ਮਈ, 2023

[ਐਮ ਆਰ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਜੇ ਬੀ ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ ਜੇ।]

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973-ਧਾਰਾ 389 - ਤਿੰਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ - ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਠੋਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆਃ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਖਰਕਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਚਿਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ-ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਚਿਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ' ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ-ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ' ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ-ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 389 ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਜਾਂ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਕਮੀਆਂ ਜਾਂ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਰੰਜਿਸ਼, ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਓਵਰਰਾਈਟਿੰਗ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। - ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਵੇਲੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਠੋਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

ਆਯੋਜਿਤ 1. ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਤਲ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਰਗੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 31][162-ਜੀ]

2. ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਖਰਕਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੰਭਾਵਨਾ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜੇ ਆਖਰਕਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਚਿਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ' ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 389 ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਜਾਂ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਕਮੀਆਂ ਜਾਂ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਤਰੀਕਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।
[ਪੈਰਾ 33][163-ਬੀ-ਡੀ]

3. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੋ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਰੰਜਿਸ਼, ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਓਵਰਰਾਈਟਿੰਗ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਵੇਲੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਰਸਰੀ ਸਕੈਨਿੰਗ ਕਰਨ' ਤੇ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ, ਜਾਂ ਤਾਂ

ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਇੰਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਰੱਖਣਾ ਵਿਅਰਥ, ਅਣਉਚਿਤ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 34][163-ਈ-ਜੀ]

4. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਠੋਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 35][163-ਐਚ]

ਰਾਜੇਸ਼ ਰੰਜਨ ਯਾਦਵ ਪੱਪੂ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. (2007) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 70: [2006] 9 ਵਾਧੂ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 40; ਅਸ਼ ਮੁਹੰਮਦ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਪਨਾਮ ਲੱਲਾ ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2012) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 446: [2012] 7 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 584; ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਸ਼ਿੰਦੇ ਗੋਸਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ (1999) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 421: [1999] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 545; ਸਿਧਾਰਥ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਅਲੀਅਸ ਮਨੂ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) (2008) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 230: [2008] 8 ਐੱਸਸੀਆਰ 220; ਅਤੁਲ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2014) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 177: [2014] 14 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1188-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਕਿਸ਼ੋਰ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਰੂਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (2004) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 638: [2004] 4 ਵਾਧੂ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 628; ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਨਰਿੰਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2002) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 364; ਰਾਮਜੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਰਤਨ ਕੁਮਾਰ ਜੈਸਵਾਲ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (2002) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 366; ਵਸੰਤ ਤੁਕਾਰਾਮ ਪਵਾਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2005) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 281: [2005] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 630; ਗੋਮਤੀ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ (2007) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 160: [2007] 5 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 90-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2006] 9 ਪੂਰਕ ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 40	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 25
[2012] 7 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 584	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 26
[1999] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 545	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 27
[2008] 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 220	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 28

[2014] 14 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1188 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪੈਰਾ 29
[2004] 4 ਪੂਰਕ ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 628 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 30
[2005] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 630 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 32
[2007] 5 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 90 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 32
ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਜੂਡੀਕੇਸ਼ਨਃ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1331-1332 of 2023.

ਸੀਆਰਏਡੀਬੀ ਨੰਬਰ 322 ਅਤੇ 2021 ਦੇ 411 ਵਿੱਚ ਪਟਨਾ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ ਮਿਤੀ 16.09.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ.

ਆਰ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਫੌਜੀਆ ਸ਼ਕੀਲ, ਅਗਸਤਿਆ ਸੇਨ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਵੀ. ਕੇ. ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼ੈਲੇਂਦਰ ਮਣੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਚੰਦ ਕੁਰੈਸ਼ੀ, ਸੀ. ਥੰਗਾਰਾਜਾ, ਐਸ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮੂਰਤੀ, ਕੇ. ਕੁਮਾਰਵਾਦਿਵੇਲ, ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਮੂਲ ਪਹਿਲੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ) ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਨ। 2021 ਦੀ ਧਾਰਾ 322 ਅਤੇ 2021 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ (ਡੀ. ਬੀ.) ਨੰਬਰ. 411, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 1, 3 ਅਤੇ 4 ਨੂੰ ਇੱਥੇ (ਦੋਸ਼ੀਆਂ) ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
   ਵਾਸਤਵਿਕ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ
   2. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1,3 ਅਤੇ 4 ਨੂੰ ਛੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ-VII, ਵੈਸ਼ਾਲੀ, ਹਾਜੀਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾਃ ਵੈਸ਼ਾਲੀ, ਹਾਜੀਪੁਰ (ਬਿਹਾਰ) ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰ. ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ.') ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਤੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ, 1959 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, '1959 ਅਧਿਨਿਯਮ) ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਧਾਰਾ 302,120-ਬੀ, 506 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ 280/2019
   3. ਇੱਥੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ, ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਓਮਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਦਿ [ਜੇ. ਬੀ ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.]

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਭਰਾ ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਅਦਾਲਤ। ਹੋਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੰ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1,3 ਅਤੇ 4 ਨੇ ਪਟਨਾ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

5. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ 12.03.2021 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ 14.08.2018 ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਹਨੀ 13-08-2018 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਲਗਭਗ 01:00 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ, ਜੰਡਾਹਾ ਨਾਲ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਭਰਾ ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਬੀਡੀਓ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਡੀਓ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬੀਡੀਓ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੀਡੀਓ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਸੇ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਗਭਗ 03:00 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਚੈਂਬਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਆਏ ਅਤੇ ਮੁਖਬਰ ਦੇ ਭਰਾ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਭਰਾ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ' ਤੇ ਮਹੂਆ ਰੋਡ ਵੱਲ ਭੱਜ ਗਏ। ਦੋ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਬਿਨੇਦ ਚੌਧਰੀ ਵੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਉਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਭੱਜ ਗਏ। ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਬਿੰਦੂ ਝਾਅ ਦੇ ਕਲੀਨਿਕ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ 'ਤੇ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਜੀਪੁਰ ਦੇ ਗਣਪਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਹਾਜੀਪੁਰ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦੀ ਚੋਣ. ਸੀ।.

02-08-2018 ਨੂੰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ. ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਕੁਸ਼ਵਾਹਾ, ਵਿਧਾਇਕ, ਮਹਨਾਰ, ਬਿਨੇਦ ਚੌਧਰੀ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮ ਲਖਨ ਚੌਧਰੀ, ਅਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਸਾਹਨੀ ਪਿੰਡ ਦੁਲੌਰ ਪੀ. ਐਸ. ਜੰਡਾਹਾ, ਕੁੰਦਨ ਸਾਹਨੀ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੱਖ) ਪੁੱਤਰ ਰਾਮ ਨੰਦਨ ਸਾਹਨੀ ਪਿੰਡ ਨਰਹਰਪੁਰ, ਰਣਧੀਰ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਸਵਰਗੀ ਮਸੂਦਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਨਰਹਰਪੁਰ, ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮ ਬ੍ਰਿਕਸ ਸਿੰਘ ਵੀ ਨਰਹਰਪੁਰ, ਸਾਰੇ ਪੀ. ਐਸ. ਜੰਡਾਹਾ ਅਤੇ ਅਜੈ ਠਾਕੁਰ (ਅਧਿਆਪਕ) ਸੰਕੁਲ ਸਾਧਨ ਸੇਵੀ, ਜੰਡਾਹਾ ਪਿੰਡ ਨਾਰੀ ਖ਼ੁਰਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਣਾ ਪਾਟੇਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵੈਸ਼ਾਲੀ ਨੇ ਬਿੰਦੀ ਚੌਕ ਰੋਡ (ਸੁਰੇਸ਼ ਚੌਕ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ) 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਣ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਗੇ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਕੰਡ ਸਿੱਖਿਆ ਪਦਧਾਰੀ, ਜੰਡਾਹਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਕੰਡ ਸਿੱਖ ਦੀ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਭਰਾ ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

6. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦਸ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀਃ

ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 1. ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹਨੀ,
ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2 ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹਨੀ,
ਪੀ.ਡਬਲਯੂ . 3 ਰੂਪ ਕਲਾ ਦੇਵੀ,
ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 4 ਡਾ. ਸ਼ਸ਼ੀਧਰ ਕੁਮਾਰ,
ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਲਾਲ ਬਾਬੂ ਸਾਹਨੀ,
ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 6 ਲਾਲਦੇਵ ਸਾਹਨੀ,
ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 7 ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਹਨੀ/ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ,
ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 8. ਸਰੋਜ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ,
ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 9 ਸ਼ੋਭਾਕਾਂਤ ਪਾਸਵਾਨ (ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ) ਅਤੇ
ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 10 ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ (ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ).

ਓਮਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਆਦਿ [ਜੇ. ਬੀ ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.]

7. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਉੱਤੇ, ਅੰਤਿਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪੈਰਾ 40 ਅਤੇ 41 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਖੀ ਗਈਃ

ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਸਮੇਤ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅਧਿਐਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ' ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ 13-08-2018 ਨੂੰ ਜੰਡਾਹਾ ਬਲਾਕ ਵਿਖੇ ਲਗਭਗ 03:00 ਵਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਬਿਨੋਦ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੜਕਾਹਟ 'ਤੇ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ' ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜੰਡਾਹਾ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਬਿੰਦੂ ਝਾਅ ਕੋਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਹਾਜੀਪੁਰ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜੀਪੁਰ ਗਣਪਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਪੀਡਬਲਯੂ-7/ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਪੀਡਬਲਯੂ 2 ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਪਹਿਰ ਕਰੀਬ 01:00 ਵਜੇ ਬਲਾਕ ਜੰਡਾਹਾ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਬੀਡੀਓ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਡਰਾਈਵਰ ਰਾਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਬੀਡੀਓ ਦੇ ਵਾਹਨ ਤੋਂ ਬੀਡੀਓ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਗਭਗ 03:00 ਵਜੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੈਂਬਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਬਿਨੋਦ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੜਕਾਹਟ 'ਤੇ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ' ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਗਿਆ। ਚਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤਰੀ ਗੇਟ ਤੋਂ ਮਹੂਆ ਰੋਡ ਵੱਲ ਭੱਜ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਜੰਡਾਹਾ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਬਿੰਦੂ ਝਾਅ ਕੋਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਹਾਜੀਪੁਰ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜੀਪੁਰ ਗਣਪਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਹਾਜੀਪੁਰ ਦੇ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਫਿਰ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬਣ ਗਿਆ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਬੀਡੀਓ ਦੇ

ਗੱਡੀ ਆਪਣੇ ਚੈਂਬਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 2, ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਬੀ. ਡੀ. ਓ. ਦੇ ਵਾਹਨ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਬਿਨੋਦ ਚੌਧਰੀ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ "ਕੀ ਦੇਖੋ ਹੋ ਗੋਲੀ ਮਾਰੋ"। ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੂਜੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ. 2 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਜੰਡਾਹਾ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਜੀਪੁਰ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੀਡਬਲਯੂ 3 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨ ਤੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ 5 ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਭਾਵ, 13-08-2018 ਵਜੇ 03:00 ਵਜੇ ਉਹ, ਇੱਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਉੱਤੇ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਬਿਨੋਦ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਉਕਸਾਉਣ ਅਤੇ ਉਕਸਾਉਣ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ 6 ਆਪਣੇ ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 13-08-2018 ਅਤੇ ਸਮਾਂ 03:00 ਵਜੇ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਉਹ ਘਟਨਾ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੋਦ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਇੱਕ ਬਾਈਕ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਸ ਨੇ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਭੜਕਾਹਟ 'ਤੇ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ' ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪੀਡਬਲਯੂ 8 ਸਰੋਜ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੋਦ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ' ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ 'ਤੇ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦੁਆਰਾ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 30.08.2018 ਹੋਣ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਬਿਨੋਦ ਚੌਧਰੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਇਸ ਵਿੱਚ ਝਲਕਦਾ ਹੈ

ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੁਰੰਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੋ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਜ਼ਖ਼ਮ ਹਨ, ਇੱਕ-ਇੱਕ ਖੱਬੀ ਉਪਰਲੀ ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਐਪੀਗੈਸਟ੍ਰਿਅਮ ਦੇ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਦੋ ਨਿਕਾਸ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸੱਜੇ ਉਪ-ਕੋਸਟਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੋਸਟਰੀਅਰ ਐਕਸਿਲਰੀ ਲਾਈਨ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸੱਜੇ ਲੰਬਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟਰੀਅਰ ਐਕਸਿਲਰੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ। ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਸੀ।

41. ਇਸ ਲਈ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਮੌਖਿਕ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਦੋਵਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ, ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਅਭੈ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਸਾਹਨੀ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਕਿ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ' ਤੇ, ਹੋਰ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਉਰਫ ਅਭੈ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

8. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਅਰਥਾਤ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1,3 ਅਤੇ 4 ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਮੂਲ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

9. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਠੋਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 16.09.2022 ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

"ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ-VII, ਵੈਸ਼ਾਲੀ, ਹਾਜੀਪੁਰ ਦੁਆਰਾ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 12.03.2021 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ 15.03.2021 ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ। 280/2019 ਜੰਡਾਹਾ ਪੀ ਐਸ ਕੇਸ ਨੰ. 202/2018, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈਃ

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਨਾਮ	ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ	ਵਾਕ		
		ਕੈਦ	ਜੁਰਮਾਨਾ(ਰੁਪਏ)	ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ
ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (ਡੀ.ਬੀ) ਨੰ. 2021 ਦਾ 332				
ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ	302/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ	ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ	50,000/-	ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ
	ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ 27	ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ	-	-
ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (ਡੀ.ਬੀ) ਨੰ. 2021 ਦਾ 411				
ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ	302/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ	ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ	50,000/-	ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ
	ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ 27	ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ	-	-
ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਸਾਹਨੀ	302/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ	ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ	50,000/-	ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ

ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ 75 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਕਮ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਨੀਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਰੂਪ ਕਲਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਅਤੇ 25 ਫ਼ੀਸਦੀ ਰਕਮ ਬਿਹਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 03.08.2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 389 (1) ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (ਡੀ. ਬੀ.) ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਵਸੰਤ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। 2021 ਦਾ 322; ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (ਡੀਬੀ) ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ। 2021 ਦਾ 411 ਅਤੇ ਰਾਜ ਲਈ ਵਧੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਸਿੱਖਿਆ.

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 13.08.2018 ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਦੁਪਹਿਰ 03:00 ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7) ਵੱਲੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 01:00 ਵਜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਿਖਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ 14.08.2018 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਿਖਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਦੇਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਰੰਜਿਸ਼ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁੱਖ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਦੇਰ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7) ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨੇੜਲੇ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਧੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁੱਖ ਹਮਲਾਵਰ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਰੰਜਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੱਥ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣਤਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਅਸਲ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7) ਦੀ ਉਕਤ ਲਿਖਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਓਵਰਰਾਈਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ 13.08.2018 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 03:00 ਵਜੇ ਬਲਾਕ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਕਤ ਬਲਾਕ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੀ।

ਫਸਟ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਲਾਕ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਚੈਂਬਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਯਾਨੀ 13.08.2018 ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ 01:00 ਵਜੇ ਆਪਣਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7) ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ ਸਨ ਨਾ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਲਿਖਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਆਧਾਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 389 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ (ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (ਡੀ. ਬੀ.) ਨੰ. 2021 ਦਾ 322], ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ @ਅਭੈ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਸਾਹਨੀ [ਇਨ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ (ਡੀ. ਬੀ.) ਨੰ. 2021 ਦਾ 411] ਨੂੰ 10,000/- ਰੁਪਏ (ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ) ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਇੰਨੀ ਹੀ ਰਕਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਗਾਰੰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ-VII, ਵੈਸ਼ਾਲੀ, ਹਾਜੀਪੁਰ ਵਿਖੇ, ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰ. 2019 ਦਾ 280 ਜੰਡਾਹਾ ਥਾਣਾ ਕੇਸ ਨੰ. 202 ਦਾ 2018.

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਜ਼ਾ ਮੁਅੱਤਲ ਰਹੇਗੀ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ 'ਤੇ ਵੀ ਰੋਕ ਰਹੇਗੀ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ)

10. ਮੂਲ ਪਹਿਲਾ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ।

ਐਪਲੈਂਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨ

11. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਆਰ. ਚੰਦਰਚੂੜ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਠੋਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

12. ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਕਤਲ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਠੋਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਓਵਰਰਾਈਟਿੰਗ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਆਦਿ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

13. ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਠੋਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਹਲਕੇ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਮੁਅੱਤਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਆਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉੱਤੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨ। 1, 3 ਅਤੇ 4 ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ (ਦੋਸ਼ੀ)

15. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਵੀ. ਕੇ. ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਅਸਲ ਮੂਲ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੁਵੱਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

16. ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 389 ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਖਤਿਆਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ।

17. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਾਲ ਲੱਗਣਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੋਣਗੇ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੁਵੱਕਿਲਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

8. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

19. ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਇਕੋ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ?

ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 389 ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਃ

20. ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 389 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

"389. ਅਪੀਲ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨਾ; ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ।(1) ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ, ਜੇ ਉਹ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਂਡ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਪਰੰਤੂ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਬੰਧਨ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇਗੀਃ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(3) ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ-
(i) ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ

(ii) ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਤੇ ਹੈ, ਤਾਂ

ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਨਾ ਹੋਣ, ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜੋ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁਅੱਤਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਾਂ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਮਿਆਦ ਦੀ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

21. ਮੁਅੱਤਲੀ ਕਿਸੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਮੁਲਤਵੀ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਲੈਕਜ਼ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (ਸੱਤਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਸਸਪੈਂਡ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਰੁਕਾਵਟ; ਮੁਲਤਵੀ; ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨਾ। ਬਲੈਕਜ਼ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (ਸੱਤਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ) 'ਸਸਪੈਂਸ਼ਨ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਰੀ ਕਰਨ, ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਮੁਅੱਤਲ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਉਸੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਊ ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ਼ ਇੰਗਲਿਸ਼ (1998 ਐਡੀਸ਼ਨ) ਮੁਅੱਤਲ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ, ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

22. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਵਿਚਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਇਸ ਲਈ, ਫਾਂਸੀ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

23. ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

24. ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 389 ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਝੁਕਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 437,438,439 ਅਤੇ 389 (1)।

25. ਰਾਜੇਸ਼ ਰੰਜਨ ਯਾਦਵ ਉਰਫ ਪੱਪੂ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ., ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (2007) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 70 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਇਹ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪੈਰਾ 8,9 ਅਤੇ 10 ਅਧੀਨ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ

"8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਫਿਰ ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ [(1977) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 291:1977 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ.) 559] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆਃ (ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਪੀਪੀ. 292-93)

"ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪੰਜ ਜਾਂ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਆਖਰਕਾਰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕੈਦ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾਃ 'ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਹੈ, ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡੀ ਅਪੀਲ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋ?ਨਿਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਕੈਦ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਿਆਦ ਕੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇੱਕ ਜੱਜ ਅਪੀਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਅਭਿਭੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੀ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ? ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਫਿਰ ਭਾਗੀਰਥ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ [(1984) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 284:1984 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ.) 63], ਸ਼ਾਹੀਨ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [(1996) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 616:1996 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ.) 366], ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਪੀ. ਰਾਜ [(1994) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 260:1994 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ.) 1172], ਆਦਿ।

10. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੰਪੂਰਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਦੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਸਭ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਪੂਰਨ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

26. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਸ਼ ਮੁਹੰਮਦ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਲੱਲਾ ਬਾਬੂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, (2012) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 446 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪੈਰਾ 30 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈਃ

ਅਸੀਂ ਲਾਹੇਵੰਦ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿਵਸਥਿਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋਝ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਕ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਤੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਰੋਣ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਤੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਮਾਪਦੰਡ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਣ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ))

27. ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਸ਼ਿੰਦੇ ਗੋਸਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, (1999) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 421 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

"3. ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤ ਨਾ ਹੋਣ। ਬੇਸ਼ਕ, ਜੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਭਿਆਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਹਾਰਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਹੀ, ਅਰਥਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਬੇਸ਼ਕ, ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ))

28. ਸਿਧਾਰਥ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਉਰਫ ਮਨੂ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) (2008) 5ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 230 (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇਸਿਕਾ ਲਾਲ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ' ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ

"19. ਅਸੀਂ ਚੇਤੰਨ ਅਤੇ ਚੇਤੰਨ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮਾਮਲਾ (ਅਪੀਲ) ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲੰਬਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਗੁਣਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰੀਖਣ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਅਪੀਲ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਨੁਮਾਨ ਬਿਨੈਕਾਰ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

XXX XXX XXX

30. .... ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰੇ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ [(2002) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 364:2003 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ.) 1195: ਜੇ. ਟੀ. 2002 ਸਪੱਸ਼ਟ (1) ਐਸ. ਸੀ. 60] ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਤਲ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਕਤਲ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨਾ ਆਮ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

31. ਹਸਮਤ [(2004) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 175:2004 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ.) 1757: ਜੇ. ਟੀ. (2004) 6 ਐਸ. ਸੀ. 6] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ: (ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਪੀ. 176, ਪੈਰਾ 6)

"6. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 389 ਅਪੀਲ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 389 ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਂਡ' ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂਆਂ' ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੁਟੀਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ))

32. ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕੋਈ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਜ਼ਮਾਨਤ. ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

29. ਅਤੁਲ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, (2014) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 177 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਅੰਤਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

"14. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 389 (1) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੀ ਸਖ਼ਤ ਵਿਵਸਥਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਉਮਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ, ਨਿਆਂ-ਸਪੁਰਦਗੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ' ਤੇ ਅਸਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। "…..

30. (2004) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 638 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸ਼ੋਰ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਰੂਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਤਲ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 389 ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ

"4. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 389 ਅਪੀਲ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 389 ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਂਡ' ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਓਮਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਜੈ ਸ਼ੰਕਰ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਏ. ਐੱਨ. ਆਰ. ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂਆਂ' ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੁਟੀਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

5. ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਪੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ' ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰੇ ਕਿ ਕੇਸ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਸਨ।

6. ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਦੋਂ ਮਹੱਤਵ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਸਨ, ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

31. ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਨਰੇਂਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2002) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 364 ਅਤੇ ਰਾਮਜੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਰਤਨ ਕੁਮਾਰ ਜੈਸਵਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2002) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 366 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਸਧਾਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਜੇ ਕੁਮਾਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਤਲ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਰਗੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

32. ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਸੰਤ ਤੁਕਾਰਾਮ ਪਵਾਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। (2005)5

ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 281 ਅਤੇ ਗੋਮਤੀ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ (2007) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 160 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ।

33. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਖਰਕਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਚਿਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ, ਜੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਚਿਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ' ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 389 ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਜਾਂ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਕਮੀਆਂ ਜਾਂ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਤਰੀਕਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

34. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੋ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਰੰਜਿਸ਼, ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਓਵਰਰਾਈਟਿੰਗ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਵੇਲੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਰਸਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ' ਤੇ, ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਇੰਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਰੱਖਣਾ ਵਿਅਰਥ, ਅਣਉਚਿਤ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ।

35. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਠੋਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

36. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਰਾਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਸਲ ਪਹਿਲਾ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ) ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਾ ਪਿਆ।

37. ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਹੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

38. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

39. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

40. ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
(ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਕ: ਅਰਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler